

1. **NOW** (41) *sb m*

-w *miękkie*. ◇ *nów*, *now-*.

sg N *nów* (23); -*w* (1), -(*w*) (22). ◇ *G* *nowiu* (1). ◇ *A* *nó(w)* (2). ◇ *L* *nowie* (11), *nowiu* (1), *nowi* (1); -*e* : -*u* *BibRadz* (1:1); -*e* : -*i* *BielKron* (1:1). ◇ *pl A* *nowie* (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *astr.* Pierwsza z czterech faz Księżycy, trwająca do jego I-szej kwadry, podczas której z ziemi widoczny jest „sierp księżycy” zwrócony wypukłą stroną w prawo; *novilunium Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mymer*², *Vulg*, *Cn*; *nascens luna, nova luna Cn* (25) : *Murm* 3; *Mymer*¹ 3; *BartBydg* 98b; *Novilunium Neumon Now. Mymer*² 2.

W połączeniu z nazwą miesiąca [w tym: *nów* + nazwa miesiąca (11), nazwa miesiąca + *nów* (1)] (12): *now Maya Goski* A8; *now Lipcza Goski* A10; *now pałzd Goski* A13, A6, A7, A9, A11, A12 (11); iż then rok przychodzą kłobie plánethy nawyżłfe Sáturnus z Iowifzem ná nowie Wrześniá miefiacă/ w známieniu Lwa *BielKron* 332.

W porównaniu (1): *Lunatus – wkrąg nagieti, iak miefiacz na nowie biwą. Calep* 617b.

Wyrażenia: »now księżycy« = *novilunium Vulg*, *Cn*; *nascens luna Cn* (3): *Leop* 3.*Esdr* 9/37, 40; Dobrze takowym ludziom łzczaw ieść/ do trzydzielci dni/ poczawłzy ná Nowie kfyężycá. *SienLek* 59v.

»now miesiąca« (3): *BielKron* 144v, 332; Cztery tedy rzeczy tylko w nim [w kalendarzu rocznym] fię zamykaią: to ielt/ Dni Mieięcy dwunaftu: y przed nimi Epákty/ now mieięcá káždego pokazuiące *LatHar* [+12]v.

Wyrażenie przyimkowe: »na nowie, na nowi« = *novilunium Vulg*, *Cn* (7:1): Przeto na nowie y pierwa czwierć tego miefiacza będzie niepogodna/ Do pełniey łoneczko będzie fię wydzieralo *LudWieś* B2v; *Leop* 3.*Esdr* 9/37, 40; bo nád przyrodzenie było zaćmienie łoneczne pod pełnią/ gdyż iedno na nowi Miefiacă bywa. *BielKron* 144v, 322; *SienLek* 59v; *Lunatici – Lunatik*, ten ktori na nowie łzaleie. *Calep* 618a, 617b.

Przen: Czas, kiedy na niebie świeci księżyc w nowiu (1) : Iż dzień pirwy Bożego narodzenia znamionuie nam Styczeń/ od zarania poczawłzy aż do południa był pochmurny/ k temu śnieżek popierzchał/ [...] Przeto tego Miefiacza now pokaże fię łnieżny y mrozny *LudWieś* Bv.

2. Jedna z faz Księżycy, w której znajduje się on między Ziemią a Słońcem, zwrócony ku Ziemi częścią nieoświetloną, przez co z ziemi staje się niewidoczny; *interlunium Murm*, *BartBydg*, *Mącz*, *Calep*; *intermestris Calep* (6) : *Interlunium. cum apparere luna defierit, et noua fit. Neumond. Now. Murm* 3; *BartBydg* 75b; *Mącz* 199d.

Wyrażenia: »now miesiąca« (1): *Intermeftris – Now miefiacza, złaczenie miefiaca z słońcem. Calep* 552a.

»miesiąc na nowie« (1): *Interlunium – Czas ten ktorego miefiacz na nowie nie łwieczy. Calep* 552a.

»nastający now« (1): *Intermestris luna, Náltáyacy nów/ yákoby miedzy miefiacmi náltáyacy xiężyc. Mącz* 217a.

3. Żydowskie święto, obchodzone na początku miesiąca; *calendae Vulg*, *PolAnt*; *neomenia BartBydg*, *Vulg*, *Calep* (10) : *Neomenia, novi ksyążicz, now, novilunium, festum novae lunae BartBydg* 97;

broná śieni wnętrzney/ [...] wdzień też nowiu będzie otworzoná. *BudBib Ez 46/1; Calep [695]a; [y* vczynię że vftanie wšelkie wewelé iéy/ vroczyfté święto iéy/ nów (*marg*) kálendy ábo piérwłzy dzień Mieściáca. (-) iéy/ Sobotá iéy/ y wšytkie święté czáły iéy. *WujBib Os 2/11 (Linde)*].

Wyrażenie: »now miesiąca (*a. miesiącow*)« [*szyk 5:1 (6)*]: *BibRadz Ps 81/4, 1.Par 23/31*; Też czáfu wewela wálzego/ [...] y ná now mieściácow wálzych trąbic będziecie w te trąby *BudBib Num 10/10, 2.Par 2/4, Ez 45/17; KochPs 122*.

Wyrażenia przyimkowe: »na nowie, na nowiu« = *in calendis, ad neomenias, in novilunio PolAnt (4:1)*: Zątrąbicie w trąbę ná nowie Mieściáca/ y w dzień náłzego świętá vroczyftego. *BibRadz Ps 81/4, 1.Par 23/31, 2.Par 2/4, Ez 45/17*; Trąbcić w trąby/ trąbćie: á to łowie Ná piéknym mieściáca nowie: Dzień to święty/ zwyczaj to vmowny/ Y porządek páńłki łowny. *KochPs 122*.

»po nowie« (*1*): A gdy náłthał wthory dzień po nowie [*post calendas*] zás zoftáło próżne miejsce Dawidowo. *Leop 1.Reg 20/27*.